

ÄHTÄRIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2021

TARKASTUSLAUTAKUNTA 2021-2025

SISÄLLYS

SISÄLLYS	1
1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	2
2. TARKASTUSLAUTAKUNTA 2021-2025	3
2.1. Tarkastuslautakunnan kokoonpano	3
2.2. Tarkastuslautakunnan työskentely	3
3. EDELLISEN VUODEN ARVIONTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	5
4. HAVAINNOT TILINTARKASTUKSESTA	6
5. KAUPUNGIN TALouden TASAPAINOISUUS	7
6. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	8
7. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE	8
8. ALLEKIRJOITUKSET	10
9. LIITTEET	11
9.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät	11
9.2. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma vuosille 2021–2025	13
9.3. Tarkastuslautakunnan työohjelma vuosille 2021–2025	15

ÄHTÄRIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2021

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Tarkasteltavalla kaudella 2021 oli vuoronvaihto, kun kuntavaalit järjestettiin 13.6.2021 ja uusi valtuusto aloitti toimintansa syksyllä. Valtuustokauden aluksi suunniteltiin ja päivitettiin kaupungin strategiaa, joka hyväksyttiin joulukuun valtuustonkokouksessa. Uuden strategian mukaisia tavoitteiden ja mittareiden toteutumista pääsemme arvioimaan ensi keväänä, mutta vielä 2021 tilikaudella käytössämme on edellisen valtuuston asettamat tavoitteet.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä määrätään Kuntalain (410/2015) 14 luvussa. Tehtäviin kuuluu kaksi arviointitehtävää; ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Olemme onnistuneet kuntana selättämään kattamattoman alijäämän jo 2019, joten tehtävämme on keskittynyt toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisen arviointiin sekä talouden tasapainotuksen toteutumisen arviointiin.

Vuoden 2021 talousarviossa ennustettiin, että vuoden 2021 lopussa lainamäärä on 0,3 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2020 lopussa. Valtuusto siis asetti taloudelliseksi tavoitteeksi 0,3 miljoonaa euroa vähemmän lainaa. Tilinpäätöksessä 2021 tilanne on, että kaupungin velkamäärä on 2,5 miljoonaa euroa enemmän, kuin 2020 lopussa. Talousarviossa ennustettiin myös, että kaupungin tulos olisi noin 50 000 euroa ylijäämäinen. Tilinpäätöksessä ylijäämä onkin noin 320 000 euroa. Konserniyhtiöistä yksikään ei päässyt päätettyyn tulostavoitteeseen. Ovatko siis valtuuston asettamat tavoitteet täyttyneet?

Olemme pyrkineet kehittämään tämän arviointikertomuksen sellaiseksi, jota käyttäjän on helpompi lukea. Jos kehitettävää löytyy, se on selvästi ilmaistu. Olemme myös ottaneet edellisen arviointikertomuksen kehityskohteet ja niiden toteutumisen arvioinnin mukaan, joka lisää arvioinnin jatkuvuutta.

Jukka-Pekka Kiilunen

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. TARKASTUSLAUTAKUNTA 2021-2025

2.1. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 30.8.2021 (§63) valinnut tarkastuslautakunnan toimikaudeksi 2021–2025 seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

varsinainen jäsen:	henkilökohtainen varajäsen:
Jukka-Pekka Kiilunen	Pirjo Talonen
Helena Hautakangas(13.12.2021 saakka)	Ari-Pekka Ström
Pirjo Pälvi (13.12.2021 alkaen)	Ari-Pekka Ström
Katriina Savola	Mikko Savola
Jarkko Salo	Jari Lind
Liivia Viita-aho	Marjut Suoverinaho
Allan Roth	Anu Huhtinen

Lautakunnan puheenjohtaja on toiminut Jukka-Pekka Kiilunen. Varapuheenjohtaja on ollut Helena Hautakangas 13.12.2021 saakka ja Jarkko Salo 13.12.2021 alkaen. Pöytäkirjanpitäjänä toimi Marjo Mäkipelto.

Kaupunginvaltuusto on valinnut kaudelle 2020–2021 tilintarkastajaksi JHTT-yhteisö KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy, jonka nimeämänä vastuullisena tilintarkastajana toimi tilintarkastaja Elina Pesonen. Vuoden 2021 tarkastussuunnitelma on esitelty tarkastuslautakunnalle 25.10.2021.

2.2. Tarkastuslautakunnan työskentely

Vuonna 2021 tarkastuslautakunnalla oli yhteensä kahdeksan kokousta, joista uusi 30.8.2021 valittu tarkastuslautakunta kokoontui kolme kertaa. Uuden tarkastuslautakunnan ensimmäinen kokous pidettiin 25.10.2021.

Tarkastuslautakunta on laatinut lautakunnan arviointisuunnitelman vuosille 2021–2025 (liite 9.2.) ja työohjelman vuosille 2021–2022 (liite 9.3.). Lautakunta on päättänyt sisäisestä työnjaostaan nimeämällä kullekin jäsenelle lautakunnan, jonka pöytäkirjoja jäsen seuraa.

Pöytäkirjojen seurannan työnjako:

Kaupunginhallitus	Jukka-Pekka Kiilunen Helena Hautakangas 13.12.2021 saakka Pirjo Pälvi 13.12.2021 lähtien
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	Jarkko Salo Liivia Viita-aho
Tekninen lautakunta	Katriina Savola Allan Roth

Tarkastuslautakunta seuraa koko toimikautensa ajan talouden tasapainottamisohjelman toteutumista. Tämän tarkastusvuoden aikana tarkastuslautakunta tutustui painopistealueiden tulosityksiköiden toimintaan ja puitteisiin kuulemalla ja keskustelemalla vastuuhenkilöiden kanssa lautakunnan kokouksissa. Tarkastuslautakunnan nimeämä painopistealue vuodelle 2021 oli kaupungin ja konsernin hallinto ja talous sekä elinvoima.

Tarkastuslautakunta on kokouksissaan kuullut eri sektoreiden ja alueiden vastuuhenkilöitä koskien tilikautta 2021 seuraavasti:

- | | |
|---|------------|
| - Hallinto- ja talousjohtaja Seppo Karjala | 22.11.2021 |
| - Toimitusjohtaja Veijo Leino
Ähtärin Energia ja Vesi Oy / Ähtärin Kiinteistöhuolto Oy | 16.12.2021 |
| - Kaupunginjohtaja Jarmo Pienimäki | 24.1.2022 |
| - Toimitusjohtaja Arja Väliaho, Ähtäri Eläinpuisto Oy
kokous Hotelli Mesikämmenessä | 17.2.2022 |
| - Teknisen toimen toimialajohtaja Tuomas Collin | 31.3.2022 |
| - Talous- ja hallintojohtaja Seppo Karjala | 31.3.2022 |
| - Sivistys- ja henkilöstöjohtaja Eija Kuoppa-aho | 28.4.2022 |
| - työsuojeluvaltuutetut ja luottamusmiehet | 19.5.2022 |

3. EDELLISEN VUODEN ARVIONTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Tarkastuslautakunta oli jättänyt arviointikertomuksen vuodelta 2020 kaupungin valtuuston käsiteltäväksi 31.5.2021. Tarkastuslautakunnan edellisen vuoden arviointikertomus ja siihen kirjatut havainnot ja esitykset kaupunginvaltuusto käsitteli 21.6.2021. Kaupunginhallitus esitti 25.10.2021 kaupunginvaltuustolle vastineen tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta 2020. Kaupunginvaltuusto käsitteli vastineen 15.11.2021. Tarkastuslautakunta merkitsi tiedoksi kaupunginhallituksen antaman vastineen arviointikertomuksesta 16.12.2021.

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, mitä vaikutuksia tarkastuslautakunnan vuoden 2020 arviointikertomuksessa esittämällä ohjeilla ja suosituksilla on ollut. Vaikutuksia arvioitiin selvittämällä, mihin suositusten mukaisiin toimenpiteisiin toimialoilla on ryhdytty vuonna 2021. Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että tarkastuslautakunnan tehtävänä, kuten myös arvioinnissa tehtyjen huomioiden ja suositusten, on toimia koko kaupungin, mutta erityisesti hallinnon ja johdon tukena.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että hallituksen tulee kokoontua useammin kokousten lyhentämiseksi, mikäli pykälää on paljon, esim. kaksi kokousta/kuukausi. Tarkastuslautakunta oli kiinnittänyt erityistä huomiota lisäpykälien suureen määrään, sillä kaupunginhallituksen jäsenillä ei ole mahdollisuuksia tutustua lisäpykälien aineistoon etukäteen. Myös vuonna 2021 on kaupunginhallituksen kokousten pituus ollut toistuvasti yli 3 tuntia. Kaupunginhallituksella oli vuonna 2021 yhteensä 16 kokousta. Niistä 9 oli pitkiä kokouksia, joiden kesto oli yli 3 tuntia. Lisäpykälien määrä oli suurempi kuin edellisenä vuonna. Hallituksen kokouksissa oli yhteensä 25 lisäpykälää kahdessatoista kokouksessa. Kokouksissa käsiteltiin yhteensä 365 pykälää, joista 10 oli merkitty salassapidettäväksi.

Tarkastuslautakunta ohjeisti arviointikertomuksessaan salassa pidettävien pykälien merkitsemisemisessä. Varsinaisen pykälän kohdalla on oltava aina esitettynä julkisuuslain mukainen peruste päätösten salaamiselle pykälien yhteydessä. Johto on kiinnittänyt asiaan huomiota ja tämä toimintamalli on otettu käyttöön.

Tarkastuslautakunta on jo viime vuonna arviointikertomuksessaan sekä tilintarkastajat ovat väliraportissaan suositelleet kiinnittämään huomiota hyväksyntäkontrolliin, jotta kaikki muistiotositteet hyväksytään asianmukaisesti ja dokumentoidusti. Kaikissa muistiotositteissa ei edelleenkään ole hyväksyntä merkintöjä. Tarkastuslautakunnan saaman raportin mukaan asiaa ei ole vielä kukaan korjattu. Tarkastuslautakunta vaatii hyväksyntäkontrollin toteuttamista.

Tilintarkastajan ohjeistuksen mukaan maksumääräykset suoraan pankkitililtä tulisi mennä vähintään kahden henkilön kautta. Tarkastuslautakunta kehottaa johtoa selvittämään ratkaisun vaarallisiin työyhdistelmiin, käyttöoikeuksiin ja niistä syntyviin riskeihin sekä huomioimaan tilintarkastajan ohjeistuksen niiden suhteen.

Vuoden 2020 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta suosittelee selvittämään, onko ostoreskontraan mahdollista määritellä hyväksyjille hyväksyntärajoja.

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan hyväksyntärajoja ei ole luotu järjestelmään ja vaatii selvityksen ostoreskontran hyväksyntärajojen määrittämisestä.

4. HAVAINNOT TILINTARKASTUKSESTA

Tilintarkastuksen raporteissa on suosituksia, joiden tavoitteena on parantaa sisäisiä prosesseja ja välttää sisäisen valvonnan puutteita, jotka saattavat johtaa oleellisiin taloudellisiin menetyksiin ja virheisiin. Tämän vuoksi raporteissa esitetyt suositukset tulee huomioida ja niihin tulee reagoida.

Tarkastuslautakunta on havainnut, että toimintakertomuksen esittely konsernin osalta on päivittämätöntä ja sen myötä konsernivalvonnan toteutumista ja konserniyhtiöiden rahoitustapahtumiin liittyviä riskejä on kuvattu toimintakertomuksessa niukasti. Konsernivalvonnan osalta tulisi kommentoida myös seurannasta, eli miten sitä on vastuutettu kunnan toimielimille. Toimintakertomuksessa tulisi myös arvioida myös konsernin tulevaa kehitystä. Kokonaisuudessaan tilinpäätöksen ja talousarvion tavoitteiden asettaminen tulee olla selkeämpää. Tilinpäätökset tytäryhtiöissä on oltava konsernitilinpäätöksen hyväksymisvaiheessa valmiina, ettei myöhemmin ole tarvetta avata koko kaupunkikonsernin tilinpäätöstä. Tilinpäätöksen suhteen on annettava selkeät yksinkertaistetut ja konkreettiset tavoitteet, jotta kuntakonsernin tilintarkastuksen yhteensovittaminen onnistuu.

Tilintarkastuksen raporteissa on myös toistuvasti huomautettu, että poistoajat eivät aina vastaa taloudellista käyttöikää. Raporteissa suositetaan mahdollisissa lisäyksissä kiinnittämään huomiota kohteen alkuperäiseen poistoaikaan sekä arvioimaan lisäyksien vaikutusta poistoaikaan. Lisäksi käyttöomaisuuteen olisi syytä tehdä säännöllisesti inventaario. Tarkastuslautakunta vaatii, että kohteiden ja investointien poistoajat tarkastetaan ja tarvittavilta osin laaditaan uudet laskelmat poistoaikoihin, aloitetaan käyttöomaisuuden inventointi sekä luodaan selkeä toimintaohje säännölliseen toimintaan.

Tilintarkastajan kanssa keskusteluissa tuli myös esiin tytäryhtiölle vuonna 2020 myönnetty 500 000 euron kausilaina, joka nostettiin vasta maaliskuussa 2021 ja jonka takaisinmaksu aika päätöksessä oli 31.3.2021 mennessä. Laina on tilinpäätöksessä 31.12.2021 vielä avoin. Laina on tulisi kirjata lyhytaikaisiin saamisiin, jos sen takaisinmaksu tapahtuu seuraavan 12 kuukauden aikana ja muuten pitkäaikaisiin. Lisäksi päätöksen tulisi olla selkeämpi, jotta valvontaa olisi helpompi toteuttaa. Tässä tapauksessa uusi päätös lainasta olisi ollut aiheellinen. Tarkastuslautakunta edellyttää luomaan kirjanpidon ja hallinnon välille ohjeistuksen, jotta hyvä hallintotapa toteutuu käytännössä.

Merkittävimmät erääntyneiden saamisten saldot tulevat konserniyhtiöiltä. Kaupungin myyntisaamisiin sisältyy merkittäviä summia pitkään erääntyneitä saatavia tytäryhtiöiltä. Johdon huolellisuusvelvoitteeseen voidaan katsoa kuuluvan myös saatavien perinnän asianmukainen toteuttaminen ja tytäryhtiön myyntisaamisten osalta perintäprosessia tulee tehostaa.

Ähtärin kaupungin lainasaamiset tytäryhteisöiltä ovat tilinpäätöksen mukaan 8 211 806 euroa. Takaukset ja muut vastuut tytäryhteisöjen puolesta ovat yhteensä 15 422 102 euroa. Tilintarkastajien näkemyksen mukaan näihin eriin saattaa sisältyä merkittävää taloudellista riskiä. Muilta osin kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta on järjestetty asianmukaisesti.

5. KAUPUNGIN TALOUDEN TASAPAINOISUUS

Ähtärin kaupungin tilinpäätös 31.12.2021 on 319 462 euroa ylijäämäinen ja kertyneitä ylijäämiä on yhteensä 2 590 179 euroa. Valtiovarainministeriön asettaman työryhmän edellyttämiin vaatimuksiin alijäämien kattamiseksi on päästy ja kaupungin talous on sellaisenaan tasapainoinen eikä täytä Kuntalain kriisikuntakriteereitä nykyisillä eikä 2022 voimaan tulevilla kriteereillä.

Vuosi	Tervehdyttämissuunnitelma	Toteutuma / arvio	Alijäämä
			-6 012 057
2016	1 365 000	2 002 025	-4 010 032
2017	1 130 000	2 897 964	-1 112 068
2018	580 000	1 001 830	-110 234
2019	790 000	2 644 715	2 534 477
2020	KV hyv. suun.muutos 50 000	-263 761	2 270 717
2021	KV hyv. suun. muutos. 50 000	319 462	2 590 179
2022	KV hyv. suun. muutos 336 900	336 900	2 927 079
Yhteensä		8 939 135	2 927 079

Kaupunkikonsernin 2021 tulos on 923 000 euroa ylijäämäinen ja alijäämä yhteensä laskettuna 3 493 000 euroa. Ähtärillä on 12 tytäryhtiötä, jotka yhdistellään konsernitilinpäätökseen. Tytäryhtiöiden yhteenlaskettu tappio tilikaudelle on 883 000 euroa. Tytäryhtiöiden lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdistellään Ähtärin kuntayhtymät omistusosuuksien suhteessa. Eri kuntayhtymien osuus kuntakonsernin tuloksesta oli 857 000 euroa ja siitä suurin osa Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin osuutta. Valtaosa konsernin tuloksesta muodostuu siis tulevaisuudessa lakkautettavasta osa-alueesta. Lisäksi konsernitilinpäätöksessä on huomioitava oikaisu konsernin omaan pääomaan, joka oli -1 561 498,30 euroa.

Kaupungin talous on tämänhetkisen tilanteen perusteella tasapainossa. Tasapainoa haastaa jo päätetyt isot investointiprojektit, mutta laskelmien perusteella niistä tullaan selviämään. Kuntakonsernin talouden tasapaino on huomattavasti epävarmempaa erityisesti tytäryhtiöiden kannattavuuden osalta. Tytäryhtiöiden tappio on suuri ja tytäryhtiöitä on monta. Tytäryhtiöiden osalta toiminta ei ole järjestetty tuloksellisella eikä tarkoituksen mukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta vaatii johtoa tekemään suunnitelman konsernin kannattavuuden parantamiseksi sekä ryhtyvän toimenpiteisiin tytäryhtiöiden toiminnan jatkuvuuden selvittämiseksi.

6. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Strategiassa esitetyt tavoitteet eivät ole tuotuna talousarvioon, jonka vuoksi sen käytännön toteuttaminen ja seuraaminen on jäänyt vähäiseksi.

Tarkastuslautakunnalla ei ole työkaluja arvioida, onko vastuualueiden merkittävimmät toiminnalliset tavoitteet toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaan tavoitteena on pysyä talousarviossa. Talousarviossa esitettyjen määrärahojen käyttö vastuualueiden osalta toteutui olennaisilta osin.

Tarkastuslautakunta edellyttää, että vuoden 2022 tilinpäätös laaditaan uuden kaupunkistrategian, tavoitteiden ja mittareiden mukaisesti. Tavoitteet asetetaan selkeästi. Strategia tulisi myös päivittää tarvittaessa vuosittain, jolloin toiminnan ohjaaminen strategian kautta saadaan näkyvämmäksi.

Kaupungin palveluksessa olevan henkilöstön kokonaismäärä vuoden lopussa oli 215. Henkilöstön lukumäärä väheni yhdellätoista, joka rasittaa jo ennestään ohutta organisaatorakennetta. Organisaatiouudistuksen järjestelyt on käynnistetty ja muutoksia jo osittain toteutettu. Organisaatiouudistuksessa on huomioitava myös sijaisuusjärjestelyt ja niiden toimivuus sekä avointen työpaikkojen tehtäväkuvauksiin uudistuksen tuomat muutokset huomioiden, jotta rekrytoinneista saadaan onnistuneita, samalla on panostettava henkilöstön pysyvyyteen.

7. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että kunnan hallintoa kehitetään ja uudistetaan olennaisella ja perusteellisella tavalla. Tarkastuslautakunta pitää ratkaisevan tärkeänä, että ulkoisen tarkastuksen esille tuomat epäkohdat korjataan ilman aiheetonta viivettä, jotta hyvä hallintotapa toteutuisi kunnan kaikissa toiminnoissa. Hyvä hallintotapa ei ole muodollisuus, vaan perusta kunnan tulokselliselle ja tarkoituksenmukaiselle toiminnalle ja siten myös palveluiden tuotannolle ja verovarojen harkitulle käytölle.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kunnan eri toimielimet tiedostavat kunkin toimielimen tehtävät, oikeudet, velvollisuudet ja merkityksen kuntaorganisaatiossa. Ylintä päätäntävaltaa käyttävä valtuusto edustaa veronmaksajia ja palveluiden tarvitsijoita. Kunnanhallitus ja johtavat viranhaltijat edustavat palveluiden tuottajia ja verorahojen käyttäjiä. Tilintarkastaja todentaa kunnan toiminnan laillisuutta ja tarkastuslautakunta seuraa ensisijaisesti valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamista. Valtuusto tarvitsee tehtävänsä hoitamiseen kuntalaisten tuen ja kaikki muut kunnan toimielimet valtuuston tuen. Kunnan omistajapolitiikka ja konserniohje ohjaavat kuntakonserniin kuuluvia tytäryhteisöjä. Tytäryhteisöjen heikko taloudellinen tilanne on syytä ottaa vakavasti ja hyvinvointialueiden tuomat muutokset konsernitilinpäätökseen otettava selvitykseen.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2021 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kunnanvaltuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista kunnanhallituksen selvitykset niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2022 lokakuun loppuun mennessä valtuuston kokouksessa. Tarkastuslautakunta pitää määräajan asettamista tärkeänä, jotta kunnanhallituksen lausuntoa ja valtuuston sen pohjalta antamaa ohjeistusta voidaan hyödyntää vuoden 2023 talousarviokäsittelyssä ja kunnan toimintojen kehittämisessä.

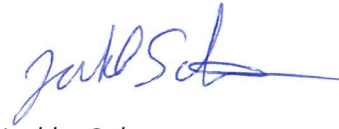
8. ALLEKIRJOITUKSET

ÄHTÄRIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Ähtärissä 06.06.2022



Jukka-Pekka Kiilunen
puheenjohtaja



Jarkko Salo
varapuheenjohtaja



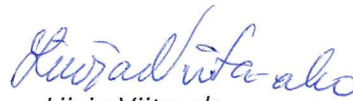
Pirjo Pälvi
jäsen



Katriina Savola
jäsen



Allan Roth
jäsen



Liivia Viita-aho
jäsen

9. LIITTEET

9.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään Kuntalain (10.4.2015/410) 14 luvun 121§:ssä sekä Ähtärin kaupungin hallintosäännön (1.1.2019) 9 luvussa.

Tarkastuslautakunta on Kuntalain mukainen lautakunta, jonka valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten.

Kuntalain 121§ mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

1. Valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.
2. Arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.
3. Arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.
4. Huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.
5. Valvoa 84§ säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.
6. Valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnan hallintosääntömallin §72 (Kuntaliitto 2021) mukaan kuntalaissa säädettyjen tehtävien lisäksi, tarkastuslautakunnan on:

1. Seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi.
2. Huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.
3. Tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksen mukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheutta.

Tilintarkastuksen päämääränä on tarkastustietoa tuottamalla varmistaa Ähtärin kaupungin (hallintosääntö 1.1.2019 62–70 §):

- hallinnon ja taloudenhoidon laillisuutta
- sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan toimivuutta
- kirjanpidon ja muun laskentatoimen oikeellisuutta ja riittävyttä
- tilinpäätöksen ja sen keskeisen talous- ja tuloinformaation oikeellisuutta ja riittävyttä
- tilinpäätösten merkittävien poikkeamien selvittäminen
- valtionosuuksien käytön perusteita ja oikeellisuutta
- Kuntalain 122§ on määritellyt tilintarkastajan tehtävät.

Kuntalain 122§ Tilintarkastus:

Valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkistamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka tulee olla julkishallinnon ja –talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä yhteisö (JHTT-yhteisö) ja vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi julkishallinnon ja –talouden hyväksytty tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja). Tilintarkastajat toimivat tehtävissään virkavastuulla. Tilintarkastusyhteisö voidaan valita kerrallaan enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten.

Tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman ja riittävän laajan tilintarkastuksen toimittamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä. Tilintarkastajana ei saa toimia henkilö, joka 75§ mukaan ei ole vaalikelpoinen tarkastuslautakuntaan.

Kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kunnan tilintarkastusyhteisö, jollei tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä.

9.2. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma vuosille 2021–2025

Arviointityön suorittamisen perusteet

Tarkastuslautakunnan suorittaman arvioinnin tulokset raportoidaan valtuustolle osoitetussa arviointikertomuksessa sekä mahdollisissa väliraporteissa. Arvioinnin lautakunta toteuttaa käyttämällä muun muassa seuraavia toimintatapoja:

1. Tarkastuslautakunta seuraa kunnan toimielinten ja johtavien viranhaltijoiden toimintaa. Lautakunta sopii keskinäisellä työnjaolla eri toimielinten hallinnon seuraamisesta sekä kerää tietoja palvelutoiminnan toimivuudesta ja tavoitteiden toteutumisen tilanteesta. Salassa pidettävän aineiston käytettäväksi saamisesta lautakunta päättää erikseen.

Lautakunnan jäsenten hallinnon seurantavastuu on seuraava:

ELIN/LAUTAKUNTA	TARKASTUSLAUTAKUNNAN JÄSENET
KAUPUNGIN HALLITUS	Jukka-Pekka Kiilunen ja Pirjo Pälvi
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	Jarkko Salo ja Liivia Viita-aho
TEKNINEN LAUTAKUNTA	Katriina Savola ja Allan Roth

2. Lautakunta pyytää kaupungin organisaatiolta erikseen päätettäviä selvityksiä toiminnasta arvioinnin tueksi (esimerkiksi toimialojen itsearviointien yhteenvetoja, asiakaspalauteyhteenvetoja ja mahdollisia sisäisen tarkastuksen yhteenvetoraportteja, laatuauditointeja, palveluiden prosessikuvauksia, talouden ja toiminnan seurantaraportteja, osavuositarkastukset, kuntayhtymien arviointikertomukset).
3. Kokouksiin kutsutaan tarvittaessa kaupungin/arvioitavan kohteen viranhaltijajohdon lisäksi luottamushenkilöjohtoa, henkilökunnan edustajia, tytäryhtiöiden edustajia ja mahdollisia muita sidosryhmän edustajia selvittämään omasta näkökulmastaan arviointikohteen toimintaa, tavoitteita ja niiden toteutumista. Tarvittaessa haastateltaville jaetaan ennakoon täytettäväksi arviointilomake toimialan /vastuualueen toiminnasta ja taloudesta. Lomake ei ole julkinen eikä sitä liitetä pöytäkirjaan.
4. Lautakunta tekee tutustumis- ja arviointikäyntejä kunnan hallintokuntiin/toimipisteisiin ja muihin palvelupisteisiin työohjelman mukaisesti. Tarvittaessa käydään tutustumassa tytäryhteisöihin.
5. Arvioitavan vuoden tilinpäätös toimintakertomuksineen on asiakirja, josta ilmenevien tietojen perusteella arviointi ensisijaisesti suoritetaan.

6. Tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteisarviointeja esim. seutukunnan muiden kuntien kanssa yhteisesti järjestettyjen toimintojen osalta.

Lautakunnan jäsenten toimintavalmiuksien kehittämistä tuetaan mm. osallistumalla alan koulutuksiin.

Tilintarkastuksen toteutumisen seuranta

Tilintarkastajan vuotuinen työohjelma annetaan tarkastuslautakunnalle tiedoksi. Tilintarkastaja raportoi vuoden aikana sopimuksen mukaisesti työohjelman toteutumisesta sekä olennaisista havainnoista. Yhteenveto koko vuoden tarkastuksista tehdään tilintarkastuskertomuksen yhteydessä.

Tilintarkastajan valtuustokauden suunnitelmat ja vuosittaiset työohjelmat laaditaan siten, että ne tukevat kunnan tarkastustoimen laaja-alaista ja asianmukaista toteutumista. Tilintarkastuksen työn lähtökohtana on kaupungin toimintaorganisaatio ja -ympäristö ja niihin liittyvät olennaiset riskit. Riskienkartoituksen avulla määritellään tarkastuksen painopistealueet tarkastustyön perustaksi.

Tarkastussuunnitelman ja vuotuisten työohjelmien käsittelyn yhteydessä tarkastuslautakunta arvioi myös tarkastukseen käytössä olevien resurssien riittävyyttä.

Tarkastuslautakunnan toimikauden 2021-2024 painopistepistealueet:

TILIKAUSI	PAINOPISTEALUE
2021	Kaupungin ja konsernin hallinto ja talous, elinvoima
2022	Sivistyspalvelut
2023	Tekniset palvelut
2024	Kaupungin ja konsernin hallinto ja talous, elinvoima

9.3. Tarkastuslautakunnan työohjelma vuosille 2021–2025

Tarkastuslautakunnan vuosikello, aiheet ja kuultavat tarkentuvat aina vuoden mittaan.

Elokuun kokous

- Järjestäytyminen
- Tarkastussuunnitelman ja työohjelman päivitys ja hyväksyminen
- Painopistealueen edustajan kuuleminen

Syyskuun kokous

- Taloudellinen ja toiminnallinen osavuosikatsaus
- Elinvoima-asioiden edustajan kuuleminen

Lokakuun kokous

- Valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet tarkasteltavalle tilikaudelle

Marraskuun kokous

- Painopistealueen edustajan kuuleminen
- Talousosaston kuuleminen

Joulukuun kokous

- Konserniyhtiöiden ym. edustajien kuuleminen
- Elinvoima-asioiden kuuleminen

Tammikuun kokous

- Kaupunginjohtajan ajankohtaiskatsaus
- Painopistealueen edustajan kuuleminen
- Tilintarkastajan tarkastusraportti

Helmikuun kokous

- Elinvoimasihteerin kuuleminen
- Konserniyhtiöiden ym. edustajien kuuleminen
- Tilinpäätösten aikataulujen tilannekatsaus

Maaliskuun kokous

- Talous- ja hallintojohtajan ajankohtaiskatsaus
- Kaupungin toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen läpikäyminen/talous- ja hallintojohtaja
- Tarkasteltavan vuoden tavoitteiden toteutuminen teknisessä toimessa
- Tarkasteltavan vuoden tavoitteiden toteutuminen sivistystoimessa

- Arviointikertomuksen valmistelun aloittaminen

Huhtikuun kokous

- Henkilöstöraportti
- Arviointikertomuksen kokoaminen

Toukokuun kokous

- Tilintarkastajan yhteenvetoraportti ja tilintarkastuskertomus
- Selvitysten hankkiminen tilintarkastuskertomukseen mahdollisesti sisältyvistä muistutuksista asianomaisilta ja kaupunginhallitukselta
- Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen hyväksyminen
- Esityksen tekeminen valtuustolle hallituksen vastuuvapauden myöntämisestä tarkasteltavalta tilikaudelta